

keretében adták át a Közegellenállás riportpályázat díjait. 1. Cvetanović Márta, 2. Csikos Éva, 3. Csík Mónika.

XII. KÁLMÁNY LAJOS NÉPMESEMONDÓ VERSENY – Május 28-án tartották meg Zentán a Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny döntőjét. A versenyzők az óvodások, a kisiskolások, a felsősök, a középiskolások és a felnőttek mezőnyében indultak.

TOLNAI OTTÓ BERLINBEN – Május 27-e és június 4-e között rendezték meg Németországban a Poesiefestival Berlin 2006 rendezvényt, melynek keretében május 31-én Tolnai Ottó is fellépett cseh, bosnyák, horvát, osztrák és német költők társaságában.

77. ÜNNEPI KÖNYVHÉT – A vajdasági könyvkiadók is bemutatkoztak a 77. Ünnepi Könyvhéten Budapesten június 8-a és 12-e között. A könyvhéten Vajdaságból a Forum Könyvkiadó, a zEtna, a Vajdasági Magyar Közművelődési Társaság és a Magyar Szó legújabb kiadványai voltak láthatók. A könyvhéten több vajdasági író dedikált.

XXX. DURINDÓ ÉS XLIII. GYÖNGYÖSBOKRÉTA – Június 9-e és 11-e között került sor a XXX. Durindóra és a XLIII. Gyöngyösbokrétára Versecen Bartók Béla születésének százhuszonötödik évfordulója és a nándorfehérvári csata ötszázötvenedik évfordulója jegyében.

HÍD IRODALMI DÍJ – 2005

2006. június 13-án az Újvidéki Színházban átadták a 2005. évi Híd Irodalmi Díjat és a Forum Képzőművészeti Díjat.

LAUDÁCIÓ

Néhány mondat Faragó Kornélia Kultúrák és narratívák című Híd-díjas tanulmánykötetéről

A laudációnak is megvannak, feltételezem, a maga műfaji szabályai, megköttöttségei, melyekről e sorok írója eddig

nemigen töprengett el. Ezúttal sem fog, ami annyiban kellemetlen, hogy éppen egy irodalomelméletileg igencsak felkészült szerző könyvről fog beszélni, ideoda kapkodva, a maga impresszionisztikus módján. Holott maga is tudja, hogy a korszerűtlen tudás problematikus lehet, a díjazott könyvben idézett Nemes Nagy Ágnes-figyelmeztetés pedig, miszerint „a verstan a vers egyik vetülete”, neki is kedvence, tartja is magát hozzá, folytonosan készül, tanul, de ezúttal idegen vizeken evez. A mindenkor díjazott a legjobbat érdemelné, és bizonytalan, hogy ezúttal azt is fogja kapni, mivel a laudátor még e helyütt is csupán el-eltöprengő, bizonytalan önmagát mutathatja, sajnos, vagy nem sajnos. Még akkor is, ha nem a vajdasági magyar irodalmi kánonról, illetve kánonokról lesz szó, talán.

Faragó Kornélia *Kultúrák és narratívák* című könyve, vagy nevezzük idegenség-breviáriuma utolsó, és egyben egyik legfontosabb tanulmányának a címe A kritika helyzetudata. Ebből idézek: „Kisebbségi lokális kontextusok hálójában módosulhat a kritikai kérdések összefüggésrendszere. Ami nélkülözhetetlennek látszik, az a kisebbségi lokális kontextushoz kötődő kritikai értelmezői képességek, értelmezési irányulások visszacsatolása az elmélethez, a helyi kontextustól tágasabb szemléleti világokhoz.” Fontos megállapítás, de ami még fontosabb, hogy megérezésem szerint, bár nem győzőm hangoztatni részéről a kompetencia hiányát, a Jung Károly, Lovas Ildikó és Juhász Erzsébet könyveiről készült elemzések, vagy az egyik írásban található Végel Lászlóról írt sorok, maradéktalanul teljesítik is ezen elvárásokat. De hogy itt idegenek állnak egymással szemben, az igencsak viszonylagos. Az alcímben jelzett és a könyvben következetesen kihangsúlyozott szuggesztívó, hogy itt az idegenség alakzataival lesz találkozásunk, nem mindig egyforma súllyal esik latba, természetesen, de valóban következetesen végigvonul a könyvön. Mégis álljon itt egy, számomra jelentősnek tűnő, parado-

xon: Miközben például az idegen szövegtől vagy a halál idegenségétől haladunk az idegen-tapasztalat erotikájáig, maga a vezetőnk lesz, akarva-akaratlanul, egyre kevésbé idegen. Amit nem bánunk. Mert ha könyvében nem rajzolódna ki lassanként a szerző portréja is, nem lenne kit és mit díjaznunk és ünnepelnünk itt ma. Gondolom, éppen itt térhetünk vissza a kritika helyzetadatához.

A vajdasági magyar irodalom legrövidebb története, akár még címet is adhatnék ennek a két mondatnak, melyeket most idézni fogok Faragó Kornélia könyvéből: „azon periódusokat illetően vannak jó helyi tapasztalataink, amelyekben a periféria igenis megvalósította a lokálisból való kilépést. Ez mára átfordult, és mint-hogy a centrum a lokalitást igényli, sajnos, a periféria minden kulturális megnyilvánulásában szinte kizárólag a lokalitást fejezi ki”. Az etnopolitizálástól kissé jobban megérintett olvasó ezt nyilván éppen fordítva látja, de ezt a gubancot nem itt és most fogjuk kioldani, vagy az alkalom hozta botsínálta kritikusi kardunkkal átvágni. Különben sem ezek a telitalálatok, bár örömeinkre sok van belőlük, ennek a könyvnek a fő erénye, hanem, a megírás mikéntje mellett természetszerűleg, nem jut eszembe jobb szó, a megkomponáltsága. Hogyan mondjam ezt a legegyszerűbben? Ez a könyv, illetve tanulmánykötet, először ki lett találva, nem utólagos válogatás, és így, bár minden egyes tanulmánya természetesen szuverén alkotás, de egyben a megtervezett könyv egy-egy fejezetévé is vált. Feltételezésem szerint, hol maga a mű, vagy a szerző kínálta fel a témát, az újabb idegenségváltozatot Faragó Kornéliának, hol pedig ő maga kereste, kutatta fel az elgondolásához, illetve az újabb idegenségportréhoz a beilleszthető szerzőt. Nem tippelnék, de a kánoníró önszemlélet Tandorija nyilván maga súgta a témát szerzőnknek, a megírhatatlan én és az idegen szöveg szövevényes viszonyát, míg az útról szóló szép esszé valószínűleg kutatás, keresés, olvasmányélményekre való emlékezések eredménye. Mindegy, hogy igazam van vagy nincsen, mindkettő

kedvencem. És van még néhány. Hiányérzetem pedig csupán egyetlen: Kíváncsi lettem volna olyan művekre, szerzőkre is, amelyek, illetve akik teljesen *idegenek* Faragó Kornéliától. De lehet, hogy az megbontotta volna a könyv egységét. Ami így is bizonyos, jelentős könyvvel gyarapodott irodalmunk virtuális könyvtára.

És idegenség ide vagy oda, nagy megelégedésünkre szolgál, hogy Faragó Kornélia *idevalósi*.

BÖNDÖR Pál

KÖSZÖNŐBESZÉD

Tisztelt bírálóbizottság,
kedves barátaim, tisztelt fiatal kollégák!

Amit mondani szeretnék, az egyetlen szó: köszönöm. Ami ezenkívül elhangzik, azt már az ilyen ünnepek régi és nemes hagyománya mondatja velem.

Amikor köszönetet mondok, annak a szemléletnek a nevében teszem, amelynek érvényesítésére vajdasági magyar irodalomkutatóként és tanárként törekszem. Ezt a szemléletet alapjaiban határozza meg az elméleti-kritikai beállítódás, az a meggyőződés, hogy akkor is vállalni kell az irodalomról való teoretikus igényű beszédet és az erőteljes kritikai megnyilatkozást, ha az történetesen nem igazodik a *kisközösségi* elvárásrendhez, vagy éppen ezzel szemben alakíthatja ki saját szellemi pozícióit.

Meggyőződésem az is, bár *sok még a kérdésem*, hogy az, hogy jelen tudunk-e lenni, és milyen mértékben tudunk jelen lenni, illetve, hogy milyen érdeklődést vált ki a jelenlétünk a szélesebb irodalmi-elméleti-kritikai diskurzusokban – a magyarban vagy akár a szerbben –, a nyitott és átfogó gondolkodásunkon túl, attól is függ, mennyiben tudunk rákérdezni önmagunkra, saját viszonyváltozásainkra. Attól tehát, hogy milyen a rálátásunk az *itteni* irodalom- és kultúrafelfogásokra? Hogy milyen súlyú a sajátos kulturális viszonylatok szemléletképző ereje? Hogy megjelenik-e, és hogyan jelenik meg értelmezéseinkben a geokulturális megha-

tározottság, mint fontos interpretációs szempont. Van-e helyzettudata a kritikának? Alkalmazkodik-e az irodalomelméleti és a kritikai gondolkodás ahhoz a helyzethez, amelyben jelen van, de hogy ugyanakkor kialakulnak-e a *lokálisan formálódó* gondolkodáson belül olyan kiemelkedő középpontok, amelyek a *szélesebb sugarú* képzeteket is egységbe fogják, és áramlásuk irányát szabályozzák? Másutt ezt úgy fogalmaztam meg, hogy az itteni irodalomkritikai gondolkodásnak a helyzethez való viszonyulásként kell értelmeznie önmagát, de semmiképpen sem a *helyzet szentesítéseként*.

Egy teória életképessége, egy értelmezői nyelv hatékonysága nagymértékben függ attól, hogy milyen a felhasználhatósági köre, kiterjeszhetősége, hogy fogalmi apparátusát tekintve képes-e megfelelni az újonnan felmerülő irodalompoétikák kihívásának, tudja-e módosítani a korábbi nagy hatású olvasatokat, gyengíteni az esetleges elnyomó beszédrendeket stb. De hogyan kell kérdeznie annak, aki *e* földrajzi-kulturális határok között kérdez? Sokszor érzékeljük, azt várják tőlünk, hogy egészen más irányból tegyük fel kérdéseinket, mint ahogyan feltenni szeretnénk, sokszor azt, hogy kizárólag önmagunkra kérdezzünk, amikor éppen be szeretnénk lépni egy szélesebb beszédrendbe. Máskor viszont önmagunkra kérdeznénk, de a szélesebb beszédközösséget egyáltalán nem, vagy csak kevésbé érdekli a kisebbségi kulturális szituáció, az a kultúra, amelybe belenőtünk. Mindehhez még csak annyit, hogy mindig is igyekeztem tudomásul venni, hogy *mi egy sajátos fordítás-közegben alakíthatjuk ki a kulturális gondolat érvényességét*. A teljes értékű gondolat számunkra nem lehet más, mint az összevető gondolat, *kritikai* meglátásainknak is ebből kell következniük. És akkor talán nem a lokális érdekek mentén értékelünk, és alkalmi jelleggel sem leszünk provinciálisak. De milyen következményekkel mondható ki kisebbségi helyzetben a kritikai gondolat?

Esterházy Péter fedezte fel a maga számára a következő Kosztolányi-mondatokat a kritikai-értelmezői magatartás nélkülözhetetlenségének érzékeltetésére: „Hiányzik belőlünk az egymás iránti keménység, a becsületen és tiszteleten alapozódó élesség – és már annak is örülni kell sokszor, ha azokkal szemben vagyunk kemények, akiket utálunk. Ez is fontos, hisz ennek hiányában gerinctelen patkányok volnánk, barátaink és önmagunk iránti lágyágunk viszont butává tesz.” Így igaz, csak hogy a kritikai gondolat, a polemikus közlés, a problémafelvető megszólalás, a szerkesztői koncepciózusság, de még az elméletnek való mély elköteleződés sem történhet soha *kockázat* nélkül, kisebbségi mikrokörnyezetben pedig különösen nem. Amennyiben vállalni tudtam ezt a kockázatot, akárha kis mértékben is, köszönet érte mindazoknak, akiktől tanulhattam.

FARAGÓ Kornélia

FORUM KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJ – 2005

TÁJÉRTELMEZÉS

Zsáki István *festészete*

Zsáki István főiskolai tanulmányait Priştinában a Tanárképző Főiskolán végezte. 1975-től tagja a Vajdasági Képzőművészek Egyesületének. Alapító tagja az ómoravicai 9+1 Művészcsoporthoz és a szabadkai Bucka-Gányó Művésztelepnek. Több művészkolónián vett részt alkotóként itthon és külföldön egyaránt. Önálló és kollektív szerepléseinek száma a százat is meghaladja. 1968-ban kiérdemelte a Fialat Vajdasági Festők Díját. 1981-ben Nagypáti Kukac Péter-díjban részesült, és elnyerte a Hajdúböszörményi Művésztelep nívódíját is.

2006-ban megkapta a Forum Képzőművészeti Díjat. Nem kis örömünkre, közvetlenül a díj odaítélése után értesültünk, hogy Kaposváron első díjat kapott az immár hagyományos SzínFolt miniatúra-pályázaton. Szívből gratulálunk mindkettőhöz!